

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annaei Senecae Tragoediae

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Amstelodami, 1662

Actus secundus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-770](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-770)

Post terga dabit; currusque sequens

Agamemnonios, aurea dextrâ

Vincula gestans; lætis fiet

155

Pompa Mycenis. *Chor. Felix Priamus*

Dicimus omnes. secum excedens

Sua regna tulit. nunc Elyfii

Nemoris tutis errat in umbris,

Interque pius felix animas

160

Hectora quærit. *Felix Priamus!*

Felix, quisquis bello moriens

Omnia secum consumpta videt!

153. *Currusque*] Catenis vinciti ducebantur in triumpho captivi post vel ante currum victoris: reges vinciti aureis manicis. Namque pro conditione personarum injicere solebant catenas, ferreas, argentæas, aureas. aureis compedibus vincitum à suis Darium scribit Curtius. Idem de Cresfo refert Ausonius. Et de Zenobia ab Aureliano capta, Treb. Pollio. de Artuafide Armeniæ rege ab Antonio capto, Paterculus. Argenteis vincitum Artaxem à Sa-

pore captum tradit Am. Marcellinus. *Farnabius.*

156. *Mycenis.*] Urbi Agamemnoniæ. *Idem. Felix*] Qui à malis discessit. *Idem.*

158. *Elyfii*] Troad. versu 942. *Idem.*

163. *Omnia secum consumpta videt!*] Facile credo gregales codices hoc tenere. Ac optimus habet Lipsianum: *consumpta tulit.* Ut paullo ante: *secum excedens sua regna tulit.* Gronovius.

ACTUS SECUNDUS.

TALTHYBIUS. CHORUS TROADUM.

Narrat Talthybius apparuisse Achillis umbram, exprobrataque Græcis ingratitude, postulasse, ut Polyxena, cujus nuptiarum prætextu ipse interfectus est, ad tumultum suum pro inferis mactaretur, alias Græcos non habituros ventum ad reditum.

Talth. **Q**uam longa Danais semper in portu mora,
Seu petere bellum, petere seu patriam volunt.

165

Chor. Quæ causa ratibus faciat & Danais moram,

Effare;

164. *Quam longa Danais*] Flor. *Olonga.* Gronovius.

165. *Seu*] Græcorum classi ex Aulide portu Bœotiæ soluturæ Diana ob cervam suam ab Agamemnone cæsam

irata negavit ventum, quem oraculi monitu Agamemnon filia sua Iphigenia redemit. *Sanguine placastis ventos & virgine casa.* Farnabius. *Petere*] Ut nunc. *Idem.*

A a 5

169. *Sum-*

Effare; reduces quis deus cludat vias.
Talb. Pavet animus. artus horridus quassat tremor.
 Majora veris monstra vix capiunt fidem.
 Vidi ipse, vidi. summa jam Titan juga
 Stringebat. ortus vicerat noctem dies. 170
 Cum subito cæco terra mugitu fremens
 Concussa, totos traxit ex imo sinus.
 Movère silvæ capita, & excelsum nemus
 Fragore vasto tonuit, & lucus sacer.
 Idæa ruptis saxa ceciderunt jugis. 175
 Nec sola tellus tremuit: & pontus suum
 Adeste Achillen sensit, ac stravit vada.
 Tum scissa vallis aperit immensos specus;
 Et hiatus Erebi pervium ad superos iter
 Tellure fracta præbet, ac tumulum levat. 180
 Emicuit ingens umbra Theſſalici ducis,

Threi-

169. *Summajam Titanjuga Stringebat. ortus*] Florent. *Stringebat ortu. vicerat noctem dies.* Dicit aut Seneca idem quod Iustinus lib. 18. *Vbi vero dies adventare cæpit, editissimiſque culmiq̄ibus urbis Oriens ſplendere.* Gron.

170. *Stringebat.*] Radiis novis conringebat. Hercul. Fur. vers. 132. *Farn. Ortus*] Sub matutino, quo tempore, discussis vaporibus atque humoribus defæcatis, certiora apparent somnia.

Idem.
 171. *Cum subito*] Thyest. vers. 261.

Idem.
 172. *Cacostraxit ex imo sonos.*] Quis ferat tam prope conjunctos, *cacum mugitum* & *cacos sonos*? Optime optimus: *totos traxit ex imo sinus.* id est, aperuit inque lucem exposuit intimos suos recessus. Thyeste: *huc tuam immani sinu Emitte vallem.* Vbi vide, quæ notavimus. Infra: *Dehisce tellus, tuque conjux ultimo Specu revulsam pande tellurem & Stygi Sinu profundo conde depositum meum.* Hercul. Oetæo vers. 262. *hoc sinu immenso exeat.* Vbi subjecerunt *specu*: sed illud præbet

scripti. Etiam mirifice quidam sunt interpretati de sinu pectoris aut serpentis. Delrius in Mog. reperit *totos*, sed sprevit: *Sinus* Lipsius in Melisseo, sed ei restiterunt Delrius & Gruterus. Gronovius.

174. *Sacer.*] Cybelæ sacer. *Farn.*
 176. *Nec sola tellus*] Flor. *Nec terra solum tremuit.* Et sequenti: *Achillen*, non *Achillem.* Gronov. *Suum*] Thetidos filium, Nerei nepotem, quem ramen quidam Caloë, alii, Philomela Actotis filia, alii Chironis filia natum autumant. *Farnabius.*

178. *Tum scissa tellus*] Florent. *Tum scissa vallis aperit.* Significat primum defidisse paullulum terram, & quasi vallem fecisse, dein eo ipso loco diruptam. Mox idem, *proludens*, non *præludens.* Gronovius. *

179. *Erebi*] Ab *Ἔρεβος* vel *ἔρεβος*. significat enim tenebras vel caliginem Orci terra tecti. qua ratione & ab *ἔρεβος* est, vesper deduci potest. *Farnabius.*

181. *Ingens*] Seu umbras respiciat, quæ notis majores semper apparent, Thyest. vers. 671. & Oedip. vers. 175.

Scz

Threïcia qualis arma proludens tuis
 Jam, Troia, fatis stravit: aut Neptunium
 Cana nitentem perculit juvenem coma:
 Aut cum inter acies Marte violento furens, 185
 Corporibus amnes clusit; & quærens iter
 Tardus cruento Xanthus erravit vado:
 Aut cum superbo victor in curru stetit,
 Egitque habenas, Hectorem & Troiam trahens;
 Implevit omne littus irati sonus: 190
 Ite, ite inertes. debitos manibus meis
 Auferte honores. solvite ingratas rates
 Per nostra ituri maria. non parvo luit
 Iras Achillis Græcia. at magno luet.

Despon-

Seu Achillis staturam quam 9. cubito-
 rum altitudinem æqualē ferunt. *Farn.*
Thessalic] Achillis in Thessalia à Chi-
 rone educati. *Idem.*

182. *Threïcia]* Qualis præludium
 faciens tuis, ó Troia fatis, Thracum
 auxiliares à Cissæo Hecubæ patre copias,
 & Myforum ducem Telephum
 fudit. *Idem.*

183. *Neptunium]* Cycnum Neptu-
 ni filium. *Idem.*

184. *Cana]* Propter olorem in quem
 versus est Cycnus. *Idem.*

187. *Tardus cruento]* Cadaverum
 vi Xanthum & Simoënta fl. oppletos
 tarde fluere fecit, Agamemn. vers. 210.
Idem.

189. *Hectorem]* Hectorem enim
 raptans exclamavit *Expugnavi Troiam.*
 supra vers. 125. *Idem.*

190. *Litus]* Sigeum, ubi sepultus
 est Ach. *Idem.*

191. *Debitos manibus meis Auferte
 honores.]* Raphelingio manifeste pec-
 carum videbatur in legem versus, eo-
 que conjiciebat: *debitosque manibus.*
 Nisi tamen, addebat, ad manus, id est,
 res gestas, robur, &c. referas, non ad
manes. Ergo Delius: *Manibus,* re-
 bus gestis, victoriis manu partis: &
Gruterus: nullum vitium in versu:

Manus enim hic proferus victoriæ ma-
 nu parat. Quicquid autem dicant,
Manibus aliter non potest hic accipi
 quam infra: *Nullumne Achillis præ-
 mium manes ferent?* Præterea Floren-
 tinus transponit voces: *manibus meis
 debitos.* Magnum vitium suspicor ob-
 jectum huic loco, & scripsisse Sene-
 cam: *manibus justos meis Auferte ho-
 nores.* Ut in *Medea:* *Conflux facerque
 justa jam suntis habent A me sepulti.*
 Cujus interpretatio, *debitos,* expulso
 germano in contextum migravit. *Gro-
 novius.*

193. *Noftra]* Mattis meæ, &c.
 supra vers. 173. *Farnabius.* *Non parvo
 luet]* Quanti stetit Achillis propter
 raptam Briseida ira, experti Græci; vi-
 deant ne majoris sibi iræ pœnas arces-
 sant negata inferis Polyxena. *Idem.*

194. *At magno luet.]* Non satisfaci-
 cit hoc loco summorum virorum co-
 natu. Florent & magno. Nondum ta-
 men video quidquam sane mentis, nisi
 concipias: *Et magno luet, Ni sponsa
 nostris cineribus Polyxena.* Experti estis
 iras Achillis, quum rapta per Aga-
 memnonem Briseide Hectorem inpu-
 ne vexare & cadere Græcos sineret: &
 majores experiemini, nisi sponsam &
 pactam mihi viyo Polyxenam, Pyrrhi
 manu

Desponsa nostris cineribus Polyxena
Pyrrhi manu mactetur, & tumulum riget.

195

Hæc fatus alta voce, dimisit diem,
Repetensque Ditem, mersus ingentem specum
Coëunte terrâ junxit. immoti jacent
Tranquilla pelagi. ventus abjecit minas,
Placidumque fluctu murmurat leni mare.
Tritonum ab alto cecinit hymenæum chorus.

200

P Y R -

manu mactatam, tumulo necum jun-
getis. Gronovius.

197. *Alta voce dimisit diem*,] Flor.
nocte divisi. Ve edidit Gruterus & re-
de interpretatur, exortas tenebras &
quasi interpositas jam ante ortu luci &
paullo post redeunti, diem quasi dif-
findere & dividere visum: obscura-
tionem factam, ut loquitur auctor Hi-
spaniensis belli: *incidit, ut matutino
tempore nebula esset crassissima: itaque
in illa obscuritate*, &c. Idem.

198. *Mersus*] Hiatus qui egresso
cessit, regresso clausit. Farnabius.

202. *Triton ab alto c. h. choro.*] Ve-
ra lectio: *Tritonum ab alto cecinit hy-
menæum chorus*. Sic Lipsianus, sic au-
ctor ejus Etruscus: & hi duo fanis τοῦ
πείντος. Qui monent, unicum solum-
modo Tritonem, Neptuni filium, buc-
cinatorem & humani sermonis peri-
tum esse, cæteros humanæ vocis ex-
pertes, eoque non potuisse occinere
hymenæum: & per detisum rogant,
qui Tritonum chori in orchestram in-
ducantur; & denique ariolantur: *Ce-
cinit ab alto Triton hymenæum toris*:
hos patienter tuli, nihil inde mollius
expectabam. Sed Scalgerum bona fi-
de probare stupidissimum stolidissi-
mumque illud vulgatum, & serio in-
terpretari: *Altum chorum*, id est, pro-
fundum, & quidem Nereidum, & ab il-
larum cantibus & choreis cecinisse &
ἀντιφωνῆσαι Tritona: hoc vero quis
ferre, quis potest pati? Nimirum idem
omnes fallimur, neque est quisquam.

Grutero, qui etsi auferendum se præ-
buisset numero fugilium librorum, ta-
men non dissimulat egregiam esse scri-
pturam Lipsiani codicis, & aut scri-
psisse sic Senecam aut scribere debuisse,
vides non nasum, sed consilium de-
fuisse. Cesset Sophistica: concedant
interpolata membranæ: verum est
quod dixi. Triton & Tritones, ut Ven-
us & Veneres, Cupido & Cupidines,
Pan & Panes, Faunus & Fauni, Sile-
nus & Sileni. Moschus in Europa,
seu Idyllo secundo: τοῦ δ' ἀρωγί-
μην ὑπερβόουτο: Τετάρτους, πένθιο
βαθυρόου συνέστηρες, Κόχλοισι
παναοῖς γάμιον μέλτο ἠπίοισι.
Vbi certe non unus, & similiter Tha-
lassionem canunt. Triton vocalissimus
fingitur, & buccinator atque adeo can-
tor. Ideo elegantissime miraculum mi-
raculo auget & quasi indictis nuptiis
accidisse narrat ab alto mari modula-
tos sonos, & chorum Tritonum, vel
symphonicorum, cecinisse hyme-
næum Achilli & Polyxenæ. Omnia
sunt ad extenuandam invidiam cædis.
Regiam & innocentem puellam, quod
ea Troianis illecebra fuerat perdendi
Achillis, ignobili vindicta interficere
gestiebant. Fingunt igitur Vmbram
ducis poposcisse non ut inferias, sed ut
conjugem. Quæ ut confirmetur opi-
nio, etiam dii id approbant, & Tri-
tones canunt hymenæum. Gronovius.
Tritonum] Deorum marinorum, &
Nereidum materre arum Achillis,
Farn. *Hymenæum*] Theb. 262. Idem.

PYRRHUS. AGAMEMNON. CALCHAS.

Agamemnonis cum Pyrrho iurgia super Polyxena compefcit Calchas.

Pyrrh. **C**um læta pelago vela rediturus dares,
Excidit Achilles: cujus unius manu
Impulfa Troia, [* *corruit tandem solo,*
Brevi repensans] quidquid adjecit moræ
[*Scyros, fretumque Lesbos Ægeum secans*]

205

Illo

203. *Cum læta*] Parva victoria.
Farnabius. Hoc iurgium magna ex
parte defumum ex iurgio Teucris &
Atidarum in Sophoclis *Ajace. Delr.*

204. *Cujus unius*] Interfecto He-
ctore. *Suprà vers. 125. Farnabius.*

* *Corruit tandem solo,*] Quis hic
mendium suspicatus est? Pessime ta-
men habitum locum arguit Florenti-
nus: in quo solummodo: *Impulsa*
Troia quicquid adjecit moræ Illo remoto
dubia quo caderet stetit. Media omnia
defunt. Et versum quidem 204. *Scyros*
fretumque Lesbos Ægeum secans, hic
otiosum & alienum, eadem membra-
næ reddunt infra ante versum 225, ubi
adhuc ænigma nemini intellectum ob-
hæserat. *Quicquid adjecit moræ,* ipsa
hæud dubie Troia: quod quia non ca-
piebant, Scyron & Lesbos in se reje-
ciunt, moram Achilles in itinere ad
Troiam somniantes. Sed *adjicere mo-
ram* nihil aliud est quam facere mo-
ram, interponere moram: ut *addere*
gradum Livio procedere, accelerare
iter. *Quicquid moræ,* sibi puta, *adjecit,*
quantum temporis superfluit. Suetoni-
us Domitiano: *Exhaustus operum*
ac munerum impensis, stipendioque quod
adjecerat. Sequentem versum misere
interpretantur: quod nisi fecisset, du-
bia stetit Lesbos, cui parti faveret:
vel, ex oraculi responso sine Achille
in dubio erat an Troia posset capi.
Nihil hic de Lesbo, quam vixini ver-
sus hinc distare voluit Seneca: & ex
oraculi responso certum & citra du-
bium erat, Troiam sine Achille capi

non posse. Quam durum deinde, *du-
bia quo caderet,* *et vti E,* à quo deice-
retur, vel cui caderet. Quo magis con-
sidero, eo planius fit mihi, laciniam
istam, *corruit tandem solo Brevi repen-
sans,* esse inepti & audacis factoris, Se-
necam autem scripsisse, ut haberetur Flo-
rentia: *cujus unius manu Impulsa*
*Troia, quicquid adjecit moræ Illo re-
moto, dubia, quo caderet, stetit.* Sentium
en rotundam expeditumque: cujus
manu in occiso Hectore labefacta
Troia, quicquid superfluit post mortem
ejusdem Achillis, hoc enim est, *Illo*
remoto, non stetit firma & nixa vesti-
giis suis, sed extraxit breve momen-
tum citabando, dubitando & quasi de-
liberando, quam in partem proqui-
beret. Solet hoc evenire labantibus,
ut paulum temporis fumant se-
que sustineant minando in diversas
partes lapsum. Sic in Thyeste: *educto*
stetit Ferro cadaver, cumque dubitasset
diu *Hæc parte an illa caderet, in ps-
truum cadit.* Ovidius lib. 10. *utque se-
curi Saucia trabs ingens, ubi plaga no-
visissima restat, Quo cadat, in dubio est,*
omnique a parte timetur. Statius lib. 9.
Getico qualis procumbit in Hæmo seu
Boreæ furia, patri seu robora quercus.
Illam nutantem nemus & mons ipse
tremisit, Qua tellure cadat, quas
obruat ordine silvas. Noster natural.
quæst. 6, 1. *Nam & Herculanensis op-
pidi pars ruit, dubieque stant etiam, que*
relicta sunt. Eodem libro cap. 9. *aut*
*cum diu dubitavere, super ea se, quas su-
persunt stantque, componunt.* Et mox:

tunc-

Illo remoto, dubia quo caderet, stetit.
 Velis licet, quod petitur, ac properes dare;
 Serò es daturus. jam suum cuncti duces
 Tulere pretium. quæ minor merces potest
 Tantæ dari virtuti? an is meruit parum,
 Qui, fugere bellum iussus, & longa sedens
 Ævum senecta degere, ac Pylîi senis
 Transcendere annos, exuens matris dolos,
 Falsasque vestes: falsus est armis virum?
 Inhospitali Telephus regno impotens
 Dum Mysîæ ferocis introitus negat,
 Rudem cruore regio dextram inbuit,
 Fortemque eandem sensit & mitem manum.

210

215

Ceci-

tunc diu agitata fastigia concidunt, & tam diu differuntur atque incerta sunt, donec in solido resederunt. Vbi possis etiam deferuntur. Peritus ut multa frustra carpit & tentat in Seneca, ita & transponit versus vulgatæ, *Brevi repensans*, post 213. *Falsasque vestes*: alterum, *Syros fretumque*, post 222. *Et causa litis*, Observ. 1, 3: utroque tamen merito offensus. Gronovius.

209. *Quæ minor*] An illi supra cæteros merito minus quam cæteris debetur pretium? *Farnabius*.

211. *Qui, fugere*] Cui (cum accepisset hanc conditionem filii sui vitæ à Iove Thetis) licuit longam ætatem sed tacitam & ingloriam egisse, ille tamen prælegit brevem, modo utilem & gloriosam. *Idem*.

212. *Pylîi senis*] Nestoris. *Idem*. Æolus genuit Salmonem, qui Tiro-nem; quæ peperit Neleum Nestoris patrem. Pylîus dicitur etiam Atistoteli in Pepto in utroque epigrammate. Aufonius quatuor ætates vixisse scribit: *Hoc tegor in tumulo quarti jam prodigus ævi Nestor, consilio clarus, & eloquio*.

213. *Matrî*] Quibus mater ipsam absconderet, ut modo vers. 204. *Farnabius*.

214. *Fassus*] Prodidit seipsum visâ galeâ & scuto, ut refert in Achilleide Statius, iccirco Homerus ait à ferro attractum virum. *Delrius*. *Armis*] *Quæ* (inter cæteras merces formineas, quas Ulysses persona inſtitoris assumpta Achillem exploraturus adduxisset) viriliter affectando ac irraçtando se prodidit. *Farnabius*.

215. *Inhospitali*] Telephus Mysîæ rex, cum Græcos Troiam proficiscentes prohiberet, ne per Mysîam iter facerent, ab Achille vulneratus sanari non potuit ex oraculi responso, nisi peteret auxilium unde vulnus tulit, conciliatum itaque Achilles sanavit dato è rubigine cuspidis emplastro. *Idem*. *Impotens*] Insolens, feroc. *Idem*.

216. *Mysîæ*] Cui nomen inditum scribit Scylax Carianendus à Mysio fluvio, qui eam perfluit. Vide Apollonium & ejus Scholiast. in lib. 1. prope finem. *Delrius*.

217. *Rudem*] Belli inexpertam, tironis tum Achillis. *Farnabius*.

218. *Fortemque*] Vulnere. *Idem*. *Mitem manum*] Medela. *Idem*. Telephus, Herculis F. Bacchi dolo cadens, in Pergami cacumine, juxta Suidam; ab Achille lancea percussus, ab eodem sanatus fuit, auctore Higyno

cap. 101.

Cecidere Thebæ. vidit Eetion capi
Sua regna victus. clade subversa est pari
Impolita celfo parva Lyrnessos jugo;
Captâque tellus nobilis Briseide;
Et, causa litis regibus, Chryse jacet;
Et nota fama Tenedos; & quæ pascuo
Fœcunda pingui Thracios nutrit greges

220

225

Syros,

cap. 101. Dicty, & Isacio in Lycophonem. Propertius, Q. Srenus, Ovidius & alii plerique affirmant curatum Teplethum ferrugine haſta Achilleæ, quod inde confectum puto, quia ſiderite herba à ſe inventa; Teplephi vulnus Achilles ſanavit. vide Dioſcoridem lib. 4. cap. 33. Plinium lib. 25. cap. 5. Anton. Mizaldus Cent. 7. Memorab. Aphoriſ. 4. putat fabulam natam inde quod vel Ariſtor. auctore, vulnera telis æreis inſicta, quia cauſticam & ſiccam exhalationem in vulnere relinquunt, facilius curentur. Id confirmari videtur eo, quod cuspis haſtæ Achilleæ, ut & enſis Memnonis, & cetera Heroum arma tradita ſint area fuiſſe: & æs illos eam ad rem temperaturâ quadam indurare ſolitos, ſed eâ amiſſâ ad uſum ferri homines rediſſe, referunt Proclus & Zezes in Heſiodum. Medicinam Achilles à Chirone didicit, & ut veriſimile eſt Chirurgicam, quæ tunc forte ſola in uſu. *Delrius.*

219. *Thebæ.*] In Cilicia. *Farnabius.* *Eetion*] Andromachæ pater. *Idem.*

220. *Sua regna*] Eam Ciliciæ partem, in qua Thebæ. *Idem.*

221. *Lyrneſſos*] Vrbs Troados. *Id.*

222. *Brifeide;*] Hippodamia Briſei filia. *Idem.*

223. *Chryſe*] Chryſe Ciliciæ oppido capta, è præda Agamemnoni data eſt Aſtynome Chryſæ Apollinis ſacerdotiſis filia, quam pater prece & precio repertens à rege repulſus eſt: injuriam hanc Apollo peſte ultus eſt non ceſſatâ niſi reddita virgine, ab Achille itaque conſilii ejus authore abſtulit

Agamemnon Brifeida: unde *Ἰχθυόων ἀνάντων.* *Idem.*

224. *Et nota*] Tenedos notiffima fama inſula. *Idem.*

225. *Et quæ pascuo Fœcunda*] Hoc recte vidit Delrius explicari non poſſe. Nam quæ illa Thracios vel nutriendi vel mitrendi greges? Non Cilla profecto nec Tenedos. Quis hoc divinat, abſque Florentino fuiſſet? Is igitur verſum, qui vulgo eſt 204, & illic moleſtiam creat, huic proxime ſubjicit: *nutrit greges Scyros ſtetumque Lesbos Ægeam ſecans; Et cara Phæbo Cilla. Præclare, niſi quod extrita una litera eſt legendum Syros, ut animadvertit quoque Peſſius: quæ & ipſa Ægei maris inſula, Pherecydis patria, ab Achille capta, Ovidio etiam teſte, in armorum judicio: me credite Leſbon, Me Tenedon. Chryſenque & Cilan Apollinis urbes, Me Syron cepiſſe. Eadem hæc Syros, quod & ſyllabæ docet modulus. Accurate enim Strabo lib. 10, ubi ejus meminit: *μικρόν ἐστι τῶν ἀπὸ τῆν συλλάβων.* Etſi corripuerit Homerus, quem ipſe advocat. Errat Heremolus Barbarus ad lib. 4. Plinii, cum ait eſſe prima producta Syron inſulam Homero: *Συρὴν μικλῆς περὶ Ὀρτυγῆς καὶ θύπερον.* Non enim ſic legitur in Homero, ſed confundiſſe duos verſus: *Νῆστος τῆς Συρῆν μικλῆς περὶ, εἰς αὐτὴν ἀκείεις, Ὀρτυγῆς καὶ θύπερον.* Eſt qui in Ovidio miratur inter occupatas ab Achille inſulas offentari Syron, nec Scyro, in qua matris aſtu latuerat, bellum intuliſſe eum aut eſſe credibile. De Syro vindicat Naſonem hic locus Senecæ. Scyro autem intuliſſe*

Syros, fretumque Lesbos Ægæum secans,
Et sacra Phœbo Cilla. quid! quas alluit
Vernis Caycus gurgitem attollens aquis?
Hæc tanta clades gentium ac tantus pavor,
Sparsæ tot urbes, turbinis vasti modo,
Alterius esset gloria ac summum decus;

230

Iter

intulisse bellum Achillem dicit Homerus *Il. i.* de Patrocli concubina: *ἦν οἱ πόρῃ δὶ Ἐνὸς Ἀχιλλεύου Σκυρόν ἐλὼν αἰσέειν Ἐνὸς πύλλιστον.* Quo inductus versu Bersmannus *Scyron* jubet reponi in Ovidio, Sed meminisse debemus, quod Pausanias observat in Atticis: historiam de maëta Polyxena consulto, tanquam immanefacinus, prætermisisse Homerum: eundem, quod everfam ab Achille Scyron prodidisset, dissimulasse ejusdem in ea insula cum virginibus conversationem, quam alii omnes Poëtae tradiderint. At Ovidius *Scyron* velut alteram Achillis patriam nominat paullo ante: *Phthiam hæc Scyronve ferantur.* ut Seneca *Pyrrii: Hos Scyrtus animos?* Itaque *Syron* ab Achille captam ambo voluere, non *Scyron*. Restat quare quoque *Syros* illa *Thracios greges nutrire* dicatur. Laudes ejus sunt *Ὀδύσ. ο. ἀλλ' αἰσέειν Ἐνὸς, Εὐβοίῃ, Ἰσηλίῃ, οἰνοπύλλου, πολυπύρῃ.* Altero *Εὐβοίῃ, τὴν Ἰσηλίαν*, altero *Εὐμηλίῃ, τὸ εἰδίον*, designari notat Eustathius. Seneca *Εὐβοίῃ* reddidit *fecundam pascuo pingui*. Iam idem Hom. *Il. i.* *Thraciam μέλαινα* appellat: *Ὀν τρέφῃ οὐ Θρακίη ἐλευσίαισι μετ' εἰ μέλαινα.* Hoc sequutus Latinus Tragicus *Εὐμηλοῦ* vertit *nutrientem Thracios greges*, seu *oves*, quarum *fecundus* in Thracia proventus: *ovesque* è Thracia in Syria pascua transmissas latiores ampliores, ue redditas significat. Ut in vicinia nostra Cimbrica armenta pingui pascuo nutriuntur, quæ quum macra huc compellantur, brevi tempore ibidem saginantur ad lanii cultum.

Nec diffitebor, hæc duo Homeri loca subjecisse mihi summum & illustrem vitium, Lucam Holstenium, municipem meum. *Cara pro sacra* in *Mog.* etiam notavit *Delrius. Gronovius.*

226. *Lesbos Ægæum*] *Relicta Scyro Achilles*, in Lesbum priusquam se reliquæ classi Ilium perenti adungeret, contendit, eamque insulam occiso prius *Trambelo Telamonis filio*, qui illic habitabat, ex quo *Apriatem* puellam diligere cœperat, & *Achilli* se opposuerat, occidit; ut ex *Euphorione* narrat *Parthenius Erotic. cap. 26.* expugnavit. ibi illi *Methymna* urbs moram obtulit, nec illam potiri posse videbatur, nisi *Pisidice Regis filia* ipsius amore correpta urbem, nuptias pascua, prodidisset, quam tamen merito postea supplicio affecit, milites jubens proditicem lapidibus obruere. hoc narrat poëta ignotus, qui *Lesbiaca scripte*, cujus fragmentum extat in *Parthenio. Delrius.*

227. *Sacra Phœbo Cilla.*] *Urbs Troados. Farnabius.* *Homerus, Κίλλων τε Ζαθέλει.* pro *sacra*, meus cod. antiq. habet *cara.* *Delrius.*

228. *Caycus*] *Myiæ amnis. Farnabius.*

230. *Sparsa tot urbes,*] *Duodecim matricimæ, undecim mediterraneæ, ut gloriatur ipse Achilles Iliad 9. Delrius. Turbinis*] *Μηδὲν ἀναδουραῖον*, celeritate. quæ in rebus bellicis plus valet quam virtus, unde *ποδὺς ὠκύς* dictus *Achilles. Farnabius.*

231. *Alterius*] *Quæ aliis justis belli fuissent causa & fines, Achilli tantum gradus fuere ad bellum. adeo hæc in transcurfu & obiter gessit. Idem.*

235. *Ilium*]

Iter est Achilles. sic meus venit pater,
 Et tanta gessit bella, dum bellum parat.
 Ut alia fileam merita, non unus satis
 Hec̄tor fuisse? Ilium vicit pater, 235
 Vos diruistis. inclitas laudes iuvat,
 Et clara magni facta genitoris sequi.
 Jacuit peremptus Hec̄tor ante oculos patris,
 Patruisque Memnon, cujus ob luctum parens
 Pallente mœstum protulit vultu diem, 240
 Suique victor operis exemplum horruit;
 Didicitque Achilles & deâ natos mori.
 Tum sæva Amazon ultimus cecidit timor.
 Debes Achilli, merita si digne æstimas,
 Et si Mycenis virginem atque Argis petat. 245
 Dubitatur etiam? placita nunc subito improbas?

Priami-

235. *Ilium*] In Hec̄tore vincendo.
 Suprà vers. 125. & 186. Farnabius.

237. *Sequi.*] Relatione. *Idem.*

239. *Patruisque*] Priami, cui frater
 Tithonis Memnonis pater. *Idem.*
Patris] Aurora. Suprà vers. 10. *Id.*

240. *Pallente mœstum*] Ovidius de
 Aurora Memnonis matre lib. 3. Me-
 tam. scripsit; *Cura deam propior luctus-
 que domesticus angit Memnonis amissus,
 Phrygiis quem lutea campis vidit Achil-
 lea petentem cuspide mater. Vidit: &
 ille color, quo matutina rubescunt Tem-
 pora, palluerat; latuitque in nubibus
 ather.* idem tradidit Tryphiodorus.
Delirius.

241. *Suique*] Cum enim videret
 Memnona Auroræ filium à se interfe-
 ctum, se quoque Thetide natum mor-
 talem esse didicit. Farnabius.

242. *Et deâ natos mori.*] Notave-
 rant in Adversariis omnes vet. libros,
 quos viderint, tenere *deâ*, idque se am-
 plecti. Lipsius ut melius veriusque pro-
 tulit è suo, *deâ*. Ergo astute idem in
 Commentariis postea: *Mogunt. deâ*,
Herbig. & Ven. deâ: utrumvis rectum
 ut prius restitui in Adversariis. Simi-

liter transferunt *Patruisque pro Pariter-
 que*. Vtrumque autem confirmat Flo-
 rentinus. Gronovius.

243. *Tum versa Amazon*] *Non ver-
 sa* tantum est illa, sed etiam occisa.
 Nec *vertere* pro *subvertere* vel *verte-
 re* hic opportunum. Potius igitur au-
 diamus Etruscum: *Tum sæva Amazon*.
 Nisi tamen malis *sæva*. quod esset, quæ
 sero adfuit, nempe post Hec̄torem iam
 interemptum. Certe *sæva* melius quam
versa. Idem Etruscus: *ultimus cecidit
 metus*. Tum, *Et si ex Mycenis*. *Idem.*
Versa Amazon] Penthesilea ab Achil-
 le occisa. Farnabius.

245. *Et si Mycenis*] Etiani ex tuis
 Mycenæis aut Argivis aliquam pete-
 ret. *Idem.*

246. *Dubitatur*] An dubitas hostis
 natam in Achillis gratiam mactandam
 tradere, qui tuam ipsius natam Iphi-
 geniam (suprà vers. 161.) Helena re-
 petendæ causâ immolasti, cum eadem
 utriusque necis causâ sit venus redi-
 mendus? *Idem. Placita nec subito pro-
 bas?*] Concedo aliquid juvenuti &
 ferocix Pyrrhi, sed, ut tam impuden-
 ter obloquatur regum regi, tanquam ei

Priamique natam Pelei nato ferum
 Mactare credis? at tuam natam parens
 Helenæ immolasti. solita jam & facta expeto.

Agam. Juvenile vitium est, regere non posse impe-
 Etatis alios fervor hic primæ rapit, (tum. 250
 Pyrrhum paternus. spiritus quondam truces,
 Minasque tumidi lentus Æacidæ tuli.

Quo plura possis, plura patienter feras.
 Quid cæde dira nobilem clari ducis 255
 Aspergis umbram? noscere hoc primum deceet,
 Quid facere victor debeat, victus pati.

Violenta nemo imperia continuit diu:
 Moderata durant. quoque Fortuna altius 260
 Evexit ac levavit humanas opes,
 Hoc se magis suppressere felicem deceet,

Variof.

neesse esset placita Achillis filio sine
 mora probare, id non est ferendum.
 Decentius igitur Florentiæ: *placita*
nunc subito improbas? Sive quod tergi-
 versaretur tradere Polyxenam, quam
 olim desponderi Achilli placuerat: si-
 ve potius, quod immolare virginem
 dubitaret, quum id in sua ipsius filia
 olim Agamemnoni placuisset. *Gron.*

250. *Juvenile*] Hic fervor juveni-
 bus aliis ab ætate est: tibi ulterius etiam
 à patre hæreditarius. *Farnabius.*

251. *Etatis alios*] Quis hic ali-
 quid mutare audeat? In aliis, inquit
 Agamemnon, fervor iste vitium juve-
 nile est; in Pyrrho paternum. Alii ab
 ætate hoc habent, Pyrrhus à patre.
 Viri illustres cum Pyrrho ista tri-
 buunt, an non aliud agebant? An
 Agamemnon hic alio respicit, quam
 in sequentibus; ad contentionem ni-
 mitum illam luculentam, quæ est Ili-
 dos primo? An non poetæ, Fragici
 præsertim, Pyrrho τὸ Ἀχιλλεῖον ἦ-
 ϑοσὶν tribuunt: quod & diligenter
 Critici notarunt? An non Agame-
 non hoc in eo tangit? An postremo
 non sequentia hoc confirmant? Illa

inquam, *Spiritus quondam truces Mi-
 nasque tumidi lentus Æacidæ tuli:*
 Heinsius.

252. *Quondam*] In jurgio super
 Chryseide remittenda. Iliad. α. Supra
 vers. 122. *Farnabius.*

253. *Minasque*] Patiens inflati ira-
 tique Achillis minas tuli. *Idem.*

254. *Quo plura possis,*] Hunc ver-
 sum Pyrrho ascribunt: Sed contra fi-
 dem librorum omnium. Nec male in-
 ter se nexa, si continues; reddit enim
 Atrides rationem pulcherrimam, &
 Regum Rege, jam sene, dignissimam,
 cur superbiam Achillis patienter tulerit.
 At Pyrrhum hoc dicere, minus
 convenit. contumelias ille, non mo-
 destiam cogitat: ira & juventæ fervore
 effertur. nihil illi nunc sanæ, nihil pa-
 catæ mentis: qui consilium nec da-
 tum recipiat, minus recte consulat
 aliis. *Delrius.*

255. *Æade*] Polyxenæ. *Farnabius.*
Nobilem clari ducis Aspergis umbram?
 Florent. & alii: *nobiles clari ducis Ad-
 spergis Umbras.* Sic in Hercul. Fur.
Umbra Creontis & penates Labdaci
 Gronov. *Clari ducis*] Achillis. *Farn.*

Variosque casus tremere, metuentem deos
Nimium faventes. magna momento obrui
Vincendo didici. Troia nos tumidos facit
Nimium ac feroces? stamus hoc Danaï loco,
Unde illa cecidit. fateor, aliquando impotens
Regno ac superbus, altius memet tuli:
Sed fregit illos spiritus hæc, quæ dare
Potuisset alii, causa, Fortunæ favor.

265

Tu me superbum, Priame, tu timidum facis.
Ego esse quicquam sceptrā, nisi vano putem
Fulgore tectum nomen, & falso comam
Vinco decentem? casus hæc rapiet brevis;
Nec mille forsan ratibus, aut annis decem.
Non omnibus Fortuna tam lenta imminet.
Equidem fatebor (pace dixisse hoc tuâ,
Argiva tellus, liceat) affligi Phrygas
Vincique volui. ruere, & æquari solo,
Etiam arcuissem. sed regi frenis nequit

270

275

Et

263. Magna] Ego vincendo Troiam didici, quam momento magna obruant. *ὄς τῆς μέγιστα Διγ. λῦσιν ἰάδιον.* Farnabius.

264. Tumidos] Timidos Lipsii, contra libros, ne dicam venustatem orationis, imo veritatem. Patebit magis si distinguas: & feroces? stamus. Pari argumento Florus lib. 4. Sane & ipse ante aciem maior non ex more Casar, sive respectu fragilitatis humane, sive nimium prosperorum suspectam habens continuationem: vel eadem timens, postquam idem esse ceperat quod Pompeius. Gruetus.

265. Stamus] Neque nos firmiori statu sumus, quam illi: nos cadere possumus sicut Troiam vidimus. Farnabius.

268. Sed fregit] In me spiritus altos fregit, quos alii posset addidisse secunda fortuna. Idem.

270. Tu me superbum, Priame, tu] Non ad finem versus, sed ad medium

interrogationis, nota ponenda: Tu me superbum, Priame? tu timidum facis. Aliis hæc victoria ferociam & immanes spiritus daret. Me vero tu, ô Priame, superbum faceres? tantum abest, ut etiam timidiorem feceris. Sic in Agamemni. vers. 521. *Vehit ista Danaos classis? & Troas vehit.* Præcedenti versu Florent. *Potuisset alii.* Gronovius.

272. Fulgore tectum] Splendore inconstatum, incus miserum. Farnabius.

273. Vinco] Diademate quod præ se ferat lætitiā & felicitatem, quid autem intus non fellis habet? Idem.

275. Non omnibus] Hunc nostrum ἄλλοις ἐφύμεσθον forte rapient non M. carinæ aur x. anni, uti nos Troiam, sed brevis hora. Idem.

279. Regi] Non audiunt rationem & modum vindictæ libido, armorum strepitus, victoria superba, eaque licentiosa per noctem, quæ pudore vacat. Idem.

Et ira, & ardens hostis, & victoria 280
 Commissa nocti. quidquid indignum aut ferum
 Cuiquam videri potuit, hoc fecit dolor,
 Tenebræque, per quas ipse se irritat furor,
 Gladiusque felix, cujus infecti semel
 Vecors libido est. quidquid everſa potest 285
 Superesse Troiæ, maneat. exactum fatis
 Pœnarum, & ultra est. regia ut virgo occidat,
 Tumuloque donum detur, & cineres riget,
 Et facinus atrox cædis ut thalamos vocem,
 Non patiar. in me culpa cunctorum redit. 290
 Qui non vetat peccare, cum possit, jubet.
 Pyrrh. Nullumne Achillis præmium manes ferent?
 Agam. Ferent; & illum laudibus cuncti canent;
 Magnumque terræ nomen ignota audient.
 Quod si levatur sanguine infuso cinis, 295
 Opima Phrygii colla cædantur gregis,
 Fluatque nulli flebilis matri cruor.
 Quis iste mos est, quando in inferias homo est

Impen-

282. Dolor,] Raptæ Helenæ vindicta. Farnabius.

283. Tenebræque,] Noctis, qua capta est Troia, licentia. Idem.

284. Felix,] Victor. Idem. Infecti] Cruore semel tincti. Idem.

285. Vecors] Infana, reponi neciens. Idem.

287. Et ultra est.] Et plusquam fatis. Idem. Regia ut virgo] Distingue: occidat? Tumuloque donum detur? & cineres riget? Et facinus atrox cædis ut thalamos vocem? Non patiar. Suspitor Senecam hæc scripsisse, quum Nero à Poppæa impelleretur ad Octaviæ necem. Cujus causam sub aliena persona agit. Quasi dicat, fatis pœnarum & ultra exactum ab Octavia, quæ Pandataria clausa erat: nec audiendam esse Poppæam, quæ sibi firmum & stabile cum Nerone conjugium non credebat fore, quandiu viveret Octa-

via: itaque Poppæa Octaviæ eadem suum conjugium vocabat. Petitus.

289. Ut thalamos vocem,] Florent. vocent? Non patiar. Quasi intelligat Græcos Pyrrho faventes. Nam & sequitur, culpa cunctorum. Gronovius.

290. In me culpa] Nisi prohibeant. Farnabius.

295. Levatur] Vide Theb. v. 172. & Hippol. vers. ult. Idem.

296. Opima] Hercul. Fur. v. 908. Idem.

298. Quando in inferias homo est] Thebaid. v. 172. & Troad. 374. Idem. Ab Achille Patroclo duodecim homines in inferias impenduntur apud Homerum Iliad. ̄. & Pallanti ab Æneæ, apud Virgilium Æneid. 10. Præterea falsis diis antiquorum homines immolari non fuit insolens. Fecerunt hoc Carthaginenses & Celtæ, teste Dionysio Halicarnasi. lib. 1. Scythæ auctore

Impensus homini? detrahe invidiam tuo
 Odiumque patri, quem coli pœna jubes. 300
Pyrrh. O tumide, rerum dum secundarum status
 Extollit animos; timide, cum increpuit metus:
 Regum tyranne, jamne flammatum geris
 Amore subito pectus, ac Veneris novæ?
 Solusne toties spolia de nobis feres? 305
 Hac dextra Achilli victimam reddam suam:
 Quam si negas retinesque, majorem dabo,
 Dignamque quam det *Pyrrhus.* & nimium diu
 A cæde nostra regiâ cessat manus,
 Paremque poscit *Priamus.* *Agam.* Haud equidem ne-
 Hoc esse *Pyrrhi* maximum in bello decus, (303 10
 Sævo peremptus ense quod *Priamus* jacet,
 Supplex paternus. *Pyrrh.* Supplices nostri patris,
 Hostesque eisdem novimus. *Priamus* tamen

Pra-

auctore. Herodoto in Melpom. Leucadii & Albani, si Straboni credimus lib. 10. & 11. Achæi & Lacedæmonii, ut scribit *Pausanias* in Lacon. *Delrius.*

300. *Quem*] Quem jubes coli innocentis regiæ virginis morte. *Farnabius.*

301. *O tumide,*] O in secundis elate, in advertis dejecte, *Ἐγὼ καγὼδὶ ἢ ἰδὲ φείσο.* *Farnabius.*

303. *Regum*] Dux ducum, Imperator Græcorum. *Idem.*

304. *Amore subito*] Ut olim *Chryseidos* & *Castandra*, ita nunc *Polyxena*: *Idem.* Propter *Briseidem* & *Chryseidem* hoc dicit. *πολυφιδίῳ* ejus capite. *Delrius.*

304. *Ac Veneris novæ?*] Non videtur satis coherere cum precedentibus. Aut igitur deest versus hac sententia, quoties te desiderium & cupiditas subit: aut sublata distinctione sequentibus hoc jungendum, quasi dicat: & tunc *solus de nobis toties rapies spolia Veneris novæ?* id est rapies e do-

mo nostra puellas, quas murato amore deperire cepisti. *Gronovius.*

305. *De nobis*] De nostra familia. vivo patri eripiens *Briseida*; mortui inferiis *Polyxenam* negans. *Farnabius.*

307. *Majorem*] Te ipsum scilicet. *Id.*

310. *Paremque*] Regem mortis focium poscit *Priamus* manu mea interceptus. *Idem.*

311. *Maximum*] Ironica. *Idem.*

313. *Supplex*] Cui supplicii filii *Hæctoris* cadaver redempturo pepercit pater tuus. *Idem.* *Supplex*] Supplicii illi pepercit pater, hostem ego interfeci. *Idem.* Immo hoc dicit: Rectè meministi hostis supplicis: sic enim potes recordari, id patri meo sorte datum; ut qui hostes illi forent, tandem supplices fierent, quorum in numero & tu fuisti. *Gronovius.*

314. *Priamus*] Er tamen *Priamus* te animosior, venit ipse *Achillem* coram deprecaturus; tu non sustinens patris mei irati conspectum, *Ajacem* & *Ulyssem* cum muneribus & precibus misisti ipse in tentoriis latens. *Farn.*

Præfens rogavit. tu gravi pavidus metu
 Nec ad rogandum fortis, Ajaci preces
 Ithacoque mandas, clufus, atque hostem tremens.
Agam. At non timebat tunc tuus, fateor, parens,
 Interque cædes Græciæ, atque uftas rates,
 Segnis jacebat, belli & armorum immemor, 320
 Levi canoram verberans pleetro chelym.
Pyrrh. Tunc magnus Hæctor, arma contemnens tua,
 Cantûs Achillis timuit: & tanto in metu
 Navalibus pax alta Theffaliciis fuit.
Agam. Nempe iisdem in istis Theffaliciis navalibus 325
 Pax alta rursus Hæctoris patri fuit.
Pyrrh. Est regis alti, spiritum regi dare.
Agam. Cur dextra regi spiritum eripuit tua?
Pyrrh. Mortem misericors sæpe pro vita dabit.
Agam. At nunc misericors virgines busto petis. 330
Pyrrh. Jamne immolari virgines credis nefas?
Agam. Præferre patriam liberis regem decet.
Pyrrh. Lex nulla capto parcit, aut pœnam impedit.
Agam. Quod non vetat lex, hoc vetat fieri pudor.
Pyrrh. Quodcumque libuit facere victori, licet. 335
Agam. Minimum decet libere, cui multum licet.

Pyrrh.

318. *At non*] Scopticon. Favu.
 319. *Vftas*] Hæctore & Troianis
 faces in classem inferentibus. *Idem.*
 321. *Levi*] Iliad. 6. *Idem.*
 322. *Tunc*] Et tamen idem Hæctor,
 qui tua arma sprevit, illius Ilyram
 timuit non ausus naves Theffalas ag-
 gredi. *Idem.*
 325. *Nempe*] Nec sane erat cur ti-
 meretur, cum ausus fuerit Priamus ho-
 stis huc venire. *Idem.*
 327. *Est regis alti, spiritum regi da-
 re.*] Vitam dare, parcere regi. ut Pri-
 amo pater. *Idem.*
 329. *Mortem*] Vita extreme misere-
 ra mors potior & malum minus. *Id.*
Misericors.] Ironia. *Idem.*

330. *At nunc misericors*] Florent.
Et nunc misericors. actiore ironia. Ten-
 taverat è nonnullis Delrius, non: haud
 tamen improbat alterum. Gronov.
 331. *Jamne*] Vbi olim hæc mens,
 quando filiam tuam virginem immo-
 lasti? Favonius.
 332. *Præferre*] Me quidem *Vtilitas*
populi, fraterque, datumque Imperium
movit, pensarem ut sanguine laudem.
Idem.
 333. *Lex nulla*] Clementia quidem
 victoris, non lege servabantur à morte
 captivi ut servirent, unde *Servo* no-
 men apud I. C. quod Ios. Scaligero ab
 ἴσος. aliis ab εἶσος lana unde ἴσος
 qui lanificium exercet. *Idem.*

Pyrrh. His ista jactas quos decem annorum gravi Regno subactos Pyrrhus exsolvit jugo? (caret.

Agam. Hos Scyrus animos? *Pyrrh.* Scelere quæ fratrum

Agam. Inclusa fluctu. *Pyrrh.* Nempe cognati maris. 340 Atrei & Thyestæ nobilem novi domum.

Agam. Ex virginis concepte furtivo stupro, Et ex Achille nate, sed nondum viro.

Pyrrh. Illo ex Achille, genere qui mundum suo Sparsum per omnem cœlitum regnum tenet, 345

Thetide

337. *Hu ista jactas*] Et olim Delius edidit *jacta*, & manus illustris ita notaverat ad marginem, deleta nota interrogandi, quam Gruterus alleverat. Sed recte Gruterus. Cum dixisset præclara dignissimaque magno rege sententia Agamemnon: *Minimum decet libere, cui multum licet*: regerit Pyrrhus: Annon te puder hæc jactare apud Græcos, quos decem annorum gravi jugo, longe remotus ab illo, qui nunc tam graves sententias loquitur, intemperantissime pressisti? quosque adhuc premeres, nisi Pyrrhus eversa Troia imperio tuo finem attulisset? Statim Flor. *Syrus*. Ergo legendum: *Seyrus*. Et hic suavior sonus. Gronov.

338. *Exsolvit*] Sacramento in militiam præstito absolvit, Troia scilicet capta, quæ fato capi non potuit sine uno ex Æacidarum genere. *Farnabius*.

339. *Hos Scyros*] Tantos-ne tibi animos suppeditat tam ignobilis patria? *Idem.* *Scelere*] Quæ tamen non habet reges scelestos fratres, quemadmodum habuerat Mycenæ Atreum & Thyestem. *Idem*.

340. *Inclusa*] Insula mari angustata. *Idem.* *Nempe*] In quo Thetis patris mei mater. *Idem*.

341. *Atrei*] *Prolepsis Ironica*: atque hoc, ut multa alia in hac scena defumuntur è jurgio Teucris & Agam. in Sophoclis Ajace. *Idem*.

342. *Virginis*] Deidamiæ Lycomedis filię ab Achille virgineo habitu latitanæ consumptatæ. *Idem*.

343. *Sed nondum viro.*] Quærebat apud Suetonium Tiberius, quomodo id temporis Achilles fuerit vocatus? responderet Hygin. in fab. cap. 96. à capillorum colore tunc Pyrrham dictum. Sidonius in carmine ad Felicem: *Inde Scyriadum datus parenti, Falsæ nominæ perulisse Pyrrhæ: Atque inter tetrica choros Minervæ, &c. describit elaborato sermone, ut solet, Terullianus lib. de pallio cap. 4. Naturam concussit Larissæus heros in virginem mutando, ille ferarum medullis educatus, unde & nominis concilium, quandoquidem latius vacuerat ab uberum gustu: ille apud rupicem, & silvicolam, & monstrum eruditorem scrupè a scholâ eruditus. Feras si in puero matris sollicitudinem patiente certe jam histriculus, certe jam virina alicujus clanculo functus, adhuc sustinet solam fundere, comam struere, cutem fingere, speculum consulere, collum demulcere, aurem quoque sortatu effeminatus: quod illi apud Sygeum strongyla servat. plane postea miles est. necessitas enim reddidit sexum. de prælio sonuerat, nec arma longe. Ipsum (inquirit) ferrum virum attrahit. Ceterum si post incentivum quoque puellam perseverasset, potuit & nubere. Ecce itaque mutatio: monstrum equidem geminum, de viro femina, mox de femina vir. Delr.*

344. *Illo ex*] Diis totius mundi affine, Thetidos deæ æquoris filio, Aæci inferni judicis nepote, Jovis summi pronepote. *Farnabius*.

345. *Per omnem cœlitum regnum tenet,*]

Thetide æquor, umbras Æaco, cœlum Iove.
Agam. Illo ex Achille, qui manu Paridis jacet.
Pyrrh. Quem nec deorum cominus quisquam petiit.
Agam. Compescere equidem verba, & audacem malo
 Poteram domare: sed meus captis quoque 350
 Scit parcere ensis. potius interpres deum
 Calchas vocetur. fata si poscunt, dabo.
 Tu qui Pelasgæ vincla solvisti rati,
 Morasque bellis; arte qui referas polum,
 Cui viscerum secreta, cui mundi fragor, 355
 Et stella longâ semitam flammâ trahens
 Dant signa fati: cuius ingenti mihi
 Mercede constant ora, quid jubeat Deus
 Effare, Calcha, nosque consilio rege.
 „ *Calch.* Dant fata Danaï, quo solent pretio, viam. 360
 „ *Maestanda* virgo est Thessali busto ducis:

„ Sed

tenet.] Itane Pyrrhus Achilles regno depulit Iovem, ut Iupiter Saturnum? *Flor. per omne.* Recte, modo distinguas: genere qui mundum suo, sparsus per omne cœlitum regnum, tenet. De vinculum necessitudinibus habet, divinus inter consanguineos deos, qui cœlo, mari, inferis, imperant. *Grœnovius.*
 347. *Paridis*] Emphasis, mollis, effeminati, imbellis Paridis. *Farnabius.*

348. *Quem*] Sed ab Apolline Paridi favente, idque eminus & per insidias, neque enim deorum quisquam eum cominus petere ausus. *Idem.*

349. *Malo*] Supplicio vel in malum tuum. *Idem.*

350. *Captis*] Captivis, ut Polyxena, &c. *Idem.*

353. *Tu qui*] Tu ô Calcha cuius divinatione solvimus diu detenti in Aulide, & cuius interpretatione de novem passerulis cum matre à serpente votatis pertulimus moras decennalis belli. *Idem.*

354. *Arte*] *Interpres divinum, qui*

numina Phœbi, &c. id est, qui ex siderum positione futura concipis, potes & augurium includere. *Idem.*

355. *Cui viscerum*] Qui per extispitium fata rimaris. *Idem.* *Cui mundi*] Terræ motum vult *Deltrius*, ego tonitru, namque & hoc ad auspices pertinere nemo non novit. *Idem.*

356. *Et*] Cometem longe crinitum, vel stellam cadentem. Vide *Thebaïd.* vers. 431. deorum placita divinaris. *Idem.* *Stella*] Cometes, quem Seneca stellam esse censuit lib. 7. *Nat. quæst.* Verius tamen, stellæ differunt à cometis, ut docent, *Aristot.* lib. 1. *Meteor.* cap. 7. *Plinius* lib. 2. cap. 22. & est communis opinio philosophorum & astronomorum. *Deltr.* *Longâ flammâ*] Extento & diffuso crine. *Idem.*

357. *Ingenti Mercede*] Filia mea. *Suprà* vers. 161. & *Chryseide* *suprà* vers. 222. *Farnabius.*

360. *Quo solent*] *Virgil.* *cæsa.* *Id.*

361. *Thessali*] *Achillis.* *Sup.* 178. *Idem.*

362. *Qua*

„ Sed quo jugari Theſſalæ cultu ſolent,
 „ Ionideſſe, vel Mycenææ nurus.
 „ Pyrrhus parenti conjugem tradat ſuo.
 „ Sic rite dabitur, non tamen noſtras tenet 365
 „ Hæc una puppes cauſa, nobilior tuo,
 „ Polyxene, cruoré debetur cruor,
 „ Quem fata quærant: turre de ſumma cadat
 „ Priami nepos Hectoreus, & letum oppetat.
 „ Tum mille velis impleat claſſis freta. 370

362. *Quo jugari*] Quo ritu, orna-
 ni, & cultu ſponſæ in Theſſalia ad ma-
 ritos duci ſolent. *Farnabius, Jugari*].
 Matrimonio jungi, metaphora à bu-
 bus ducta, qui, quando idem jugum
 ſubeunt, iugantur. ea figura ſic uſum
 comperio Plautum, in *Cuſculione*:
 — *janne ea fert jugum?* & *Horati-
 um: Nondum ſubacta ferre jugum
 valet Cervice* — Sane poſſet quis
 ſuſpicari, Senecam alluſiſſe ad morem,
 quem *Servius* & *Iſidorus* commemora-
 rant, *Sponſo* & *Sponſæ* jugum impo-
 nendi, unde *Toga Juno Sex. Pompeio,
 Coria Dionyſio, Muſæo & Apuleio,*

ut recte *Brifſonius* in l. ſingulari de rit.
 nupt. à Nonno etiam *Panoplitano*
Dionyſiac. d. ſic nominatur. *Delr.*

363. *Ionideſſe*] *Mulieris* ex *Ionia*,
 à duce *Ione*, qui coloniam deduxit, di-
 cta. *Farnabius.*

364. *Conjugem*] *Polyxenam. Id.*
 366. *Nobilior*] *Ptoles* maſcula, *He-
 ctorea. Idem.*

367. *Polyxena, cruoré*] *Flor. Poly-
 xena.* Ut infra vulgo etiam: *Polyxene
 miſeranda. Gronovius.*

369. *Priami nepos*] *Aſtyanax*, ve-
 ro nomine *Scamandrius*, aliis *Nefus.*
Farnabius.

C H O R U S T R O A D U M.

Chorus è *mulieribus Troicis tam mente quàm corpore captis, quo
 Achillis animam apparuiſſe neget, ex Epicuri ſententia, quæ nec
 Stoicorum multo ſanior, ſtulte & (ut ſemel de toto Choro moneam)
 impie animam cum corpore interire aſſerit.*

Verum eſt? an timidos fabula decipit,
 Umbras corporibus vivere conditis?
 Cum conjux oculis impoſuit manum,
 Supremuſque dies ſolibus obſtitit,
 Et triſtis cineres urna cœrcuit:

375

Non

372. *Umbras*] *Animas. Farnabius.*
Conditis] *Sepulcra. Idem.*

373. *Cum conjux*] *Vbi conjux con-
 jugis morientis claudit oculos, quod
 ſæciebant ſanguine proximi. Idem.*

374. *Solibus*] *Luci vitali, ne vi-
 deant ſolem dieſque. Idem.*

375. *Et triſtes cineres*] *Florent. Et
 triſtibus cineres urna. Gron. Urna*] *Quæ
 cineres combuſtorum capit. Favrab.*

Non prodest animam tradere funeri,
 Sed restat miseris vivere longius?
 An toti morimur? nullaque pars manet
 Nostri; cum profugo spiritus halitu
 Immixtus nebulis cecidit in aëra, 380
 Et nudum tetigit subdita fax latus?
 Quidquid Sol Oriens, quidquid & Occidens
 Novit: cæruleis Oceanus fretis
 Quidquid vel veniens vel fugiens lavat,
 Ætas Pegaseo corripiet gradu. 385
 Quo bisena volant sidera turbine,
 Quo cursu properat secula volvere
 Astrorum dominus, quo properat modo
 Obliquis Hecate currere flexibus;
 Hoc omnes petimus fata: nec amplius, 390
 Juratos Superis qui tetigit lacus,
 Usquam est. ut calidis fumus ab ignibus

Vanescit

376. *Non prodest*] Non est opus anima viventis animam placare mortui, quæ (ut totus hic Chorus vult) nusquam est, quum autem animas defunctorum sanguine humano propitiari creditum esset, captivos primum in exequiis immolabant; postea gladiatorum paria inferiis ad umulos exhibebant, spectaculi voluptate rei atrocitatem adumbrantes. Thebaid. vers. 172. Farnabius.

377. *Sed restat*] An restat vita post funus? quam quidem vitam, miseram duxerunt Stoici. *Idem.*

379. *Cum profugo*] Vbi anima (ex mente Chori) ex aëre seu elementorum subtilissima parte concreta redit in illa, unde orta sit. *Idem.*

381. *Latus?*] Crematum rogo cadaver. *Idem.*

382. *Quidquid*] Omnia in terris, quas Sol videt, quas mare fluxu, aut refluxu alluit, ætas veloci pede corripit. *Idem.*

385. *Pegaseo gradu.*] Veloci, à Pe-

gaso equo alato è Medusæ sanguine juxta *myzus*, id est, fontes Oceani nato, qui & fontem elicit Hippocrenem. *Idem.*

386. *Quo bisena sidera*] XII. Signa in Zodiaco. *Thyest.* vers. 83; 8. *Id. Turbine.*] Cursu rapido instar turbine. *Idem.*

388. *Astrorum dominus,*] Sol. *Thyest.* vers. 83; 3. *Idem.* Qua velocitate volvuntur duodecim menses anni; qua celeritate Phœbus & Phœbe peragunt cursum suum; eâ properamus ad mortem. tantum enim vitæ, quantum tempori decedit. *Delrius.*

389. *Hecate*] Hippolyt. vers. 411. Farnabius.

391. *Juratos*] Styga, Hercul, Fur. vers. 711. id est, mortuus nusquam est. *Idem.*

392. *Usquam est.*] Tanquam nunquam fuisset. impie, ridicula vero ratio. celerime ad mortem properamus; ut nubes à ventro dissipantur, ut fumus citò petat; sic vita hominis, anima ig-

Vanescit spatium per breve sordidus;
 Ut nubes gravidas, quas modo vidimus,
 Arctoi Boreæ disjicit impetus;
 Sic hic, quo regimur, spiritus effluet.
 Post mortem nihil est, ipsaque mors nihil,
 Velocis spatii meta novissima.

Spem ponant avidi; solliciti metum.
 Quæris, quo jaceas post obitum loco?
 Quo non nata jacent.

Tempus nos avidum devorat, & chaos.
 Mors individua est noxia corpori,

tur hominis moritur. Miseri, si hæc
 consequi necessario Stoici rebantur:
 impudentes, si cum sequi non viderent,
 ut rationi tamen consentanea,
 obtrudebant. *Delrius.*

393. *Sordidus;*] Fumi epithetum
 ab Horatio lib. 4. Od. occupatum.
Idem.

394. *Gravidas,*] Pluvia fortas,
Farnabius.

395. *Disjicit*] *Al. disjicit.* *Idem.*
 396. *Quo regimur*] Rector nostri
 & moderator animus. *Idem.*

397. *Mors nihil,*] Vitæ enim priva-
 tio. *Idem.*

399. *Avidi;*] Cupidi mortis, ut,
 quam credunt, beatitudinem conse-
 quantur. *Delrius.* *Solliciti*] Qui pœ-
 nas scelerum post mortem metuntur,
 sic sublatâ spe & metu futurorum nu-
 gabatur Epicurus se genus humanum
 incomparabili beneficio affectisse: eo
 respicit, vel id sentit potius. *Idem.*

400. *Quæris,*] Non erimus etiam
 post mortem sicut nec fuimus ante vi-
 tam. Stoice & Epicurice. *Farnabius.*

401. *Quo non nata jacent.*] Ab Eui-
 tipide sumptis: Τὸ μὴ γινώσκοντες τὸ
 τί ἐστιν ἄγνωστον. Sic Andromache in
 Troadibus. *Gronovius.* Eris post obitum,
 quasi nunquam fuisses editus. im-
 pie. *Delrius.*

402. *Tempus*] Præfinito tempore
 in primam illam unitatem atque con-

fusam materiam redibunt omnia, unde
 & rursus renascetur, & in quam
 recident vicissim. atque hæc Stoicorum
 æternitas. *Farnabius.* *Chaos.*] Succes-
 sū temporis omnia in pristinum
 Chaos revolvi censebant Stoici; & no-
 vos deinde mundos iterum interituros
 secundum cunctas sui partes; nasci ite-
 rum, moti iterum, nullumque circuli
 istius finem agnoscebant. hæc illorum
 æternitas. *Delrius.*

403. *Mors individua est, noxia*] Hic
 magnum acumen sophisticum repe-
 riunt. Vocat, aiunt, mortem indivi-
 duam hoc sensu: fieri nequit, ut mors
 parcat animæ, non parcens corpori;
 vincatur ab illa, victrix istius. sic enim
 dividi mors deberet. *At individua est.*
 Non tam magister sententiarum Seneca.
 Tolle distinctionem, quæ sensum
 suspendit: *Mors individua est noxia*
corpori: & vocabulum *noxia* pro sub-
 stantivo accipe, proque damno, labe,
 vitio. Sic Manilius lib. 4. *Quin etiam*
infelix virtus & noxia felix. Eodem:
laudi noxia juncta est. Et, ter quina no-
xia par est. Sic Iurisconsulti: *Noxa est*
ipsum corpus, quod nocuit: noxia male-
ficium, veluti furtum, damnum, rapi-
na. Tibullus in Priapeio: *Gravi pia-*
que lege noxiam lues. Vbi Scaliger an-
 notat, quod hodie in Gallia jurgium
 vocatur *noisse*, id à *noxia* detorum esse.
 Fieri potest: sed quod addit *noxiam*
 aliquan-

Nec parcens animæ. Tænara, & aspero
Regnum sub domino, limen & obsidens
Custos non facili Cerberus ostio,
Rumores vacui, verbaque inania,
Et par sollicito fabula somnio.

405

aliquando notare jurgium ac dissidium, indictum melius foret. Petronium dat auctorem, apud quem sit, in *mediam noxam perfertur*. At omnes illic libri, in *mediam rixam*. Alterum Antonium: *Sæpe in conjugiu sit noxia, si nimia est dos*. Sed distinguendum: *sit noxia, si nimia est, dos*: & transiivum est, hoc sensu: *Dos, si nimia est, sæpe sit noxia sive damnosa*. Tamen *deliciæ* interpretum Arbiteri audeat corrigere, locum istum in Scaligeri sententiam, & reprehendere Gifanium, qui *noxam* pro jurgio apud bene Latinos reperiri negat. Illud forsitan Gifanium inconsultius, *noxiam* poetis tantum usitatam, qui metri causa *τὸ ἴατρο* interposuerint. Habet quippe Cicero in tertio de legibus & in Hortensio. At Seneca noster, mors, inquit, est labes corporis, quæ ab eo dividi ac separari non potest, *συνέσθη*

ἡς ἀλλοτρίων, urtica loquit: *τὸ ταπεινὸν ἀποστρέφει τὸ σὺ μὲν ἀποστρέφει*. Ne crabrones in me cogant, scio ipforum sermone mortem non esse *συνέσθης*. sed hoc vult Chorus, mortalitatem esse noxam & pestem corpori separari nesciam: sed & animæ quoque eandem pernicialem. Hoc dicit, & falso, ut scimus, non febriculoso argumento colligit. Gronovius.

404. *Tænara*,] Descensus ad inferos. Hercul. Fur. vers. 586. *Farnabius*. *Aspera*] Dicit illachrymabili regnati inferi. *Idem*.

405. *Non facili*] Non levi ingredi, umbris exire volentibus. *Idem*.

407. *Rumores*] Ex eadem schola, Horatii *fabula manes*. quos esse *Neque pueri erantem*, nisi qui nondum crevantur. *Idem*.

408. *Somnio*.] Quod dormientes terreat ut & insperatiosos. *Idem*.

ACTUS TERTIUS.

ANDROMACHA. SENEX. ULYSSES.

Hæctoris uxor viso territa filium in tumulo paterno abscondit, quem sagacitate sua Ulysses latebris exutum ad mortem abducit.

Andr. Quid mœsta, Phrygiæ, turba laceratis comas,
Miserumque tunicæ effuso genas 410
Fletu rigatis? levia perpeffa fumus,
Si flenda patimur. Ilium vobis modo,
Mihi cecidit olim, cum ferus curru incito

Mea

412. *Si flenda*] Levium enim dolorum fletus est, ingentium stupor. *Farn. Modo*,] Iam tandem captis. *Idem*.

413. *Mihi cecidit olim*,] Vitium

versus non tolerandum. Sed contrahenda pronuntiatione prima vox, quasi esset, *Mi cecidit*. Neque enim *ma*vis: *Mihi cadit olim*. Gronovius.

414. *Mæa*